

Innanförskap och enhet

Predikan på Fjortonde söndagen efter Trefaldighet. Temat för söndagen är Enheten i Kristus.

Texten för den här söndagen finner vi i Johannesevangeliets 17 kapitel, och jag läser från vers 9 till och med vers 13. Jag tycker inte att man kan förstå en så kort text som den föreslagna, tre verser bara, i varje fall inte så pass att man kan predika över den. Den korta versionen finns på sidan 1658.

Jag ber för dem. Jag ber inte för världen utan för dem som du har gett mig, eftersom de är dina.

Allt mitt är ditt och allt ditt är mitt, och jag har förhärligats genom dem.

Jag är inte längre kvar i världen, men de är kvar i världen och jag kommer till dig. Helige fader, bevara dem i ditt namn, det som du har gett mig, så att de blir ett, liksom vi är ett.

Medan jag var hos dem bevarade jag dem i ditt namn, som du har gett mig. Och jag skyddade dem, och ingen av dem gick under utom undergångens man, ty skriften skulle uppfyllas.

Nu kommer jag till dig, men detta säger jag medan jag är i världen, för att de skall få min glädje helt och fullt.

Texten är hämtad från en svit av tre långa kapitel, kap 14-17 i slutet av Johannesevangeliet. De brukar tillsammans kallas Jesu avskedstal och kommer omedelbart före påskberättelsen och därefter uppståndelsen, som avslutar Johannes evangelium. Som ni hör riktar sig Jesus direkt till sin Fader, som en förbön, och samtidigt säger han några viktiga saker som gäller de människor som tror på honom, som givits åt honom.

Johannesevangeliet är speciellt. Det är mycket teologi och poesi, och det har ett väldigt vackert språk i långa stycken. Det finns – som just i det stycke vi har läst – många abstrakta begrepp och stora ord (som världen, förhärligats, ordet...). Johannes är också förtjust i att uttrycka sig i motsatspar (*dualistiskt* brukar man ibland säga): världen mot himlen, kärlek mot hat, gott mot ont. De andra tre evangelierna är mera berättande och mindre fallna för att teoretisera. Deras berättelser utmanar en bibelläsare eller en predikant att utgå från det konkreta och leta efter det generella, från det som gällde vissa särskilda människor då, på hans tid, till vad som gäller oss alla nu, i vår tid. Med Johannes blir det ofta tvärt om: från det abstrakta, sådant som vi just läst, måste man söka sig fram till något konkret. Vad betyder detta i det verkliga livet, hur skulle det förstås av de människor som hörde Jesus och vad säger detta till oss i dag?

De som skrivit ihop evangelieboken har *en* tydlig tanke: det handlar om enheten i Kristus, de kristnas enhet och vikten av att övervinna splittring och misstro. Det märks ändå tydligare i de båda texterna från Gamla Testamentet (aldrig mer skall de delas i två kungariket) och Efesierbrevet (en enda kropp och en enda ande). Meningen är att verka för enighet och knyta "fridens band" mellan de människor som getts åt Jesus. Tankarna går mot kyrko-ekumenik.

Den kristna kyrkan har en både sorglig och storslagen historia. *Sorglig* på det sättet att lärostrider och politiska motsättningar skapat splittring, hat och till och med krig mellan

kristna oräkneliga gånger. (För att inte tala om alla gånger som man i kristendomens namn pucklat på sådana som inte är kristna, eller inte tillräckligt kristna – som man såg det.) Särskilt i norra Europa och den anglosaxiska världen har man varit väldigt benägen att öppna eget om man inte gillade vad den existerande kyrkan stod för. *Storslagen* är historien genom att budskapet om Kristus på något mirakulöst sätt överlevt denna beklagansvärda historia. Hoppet om endräkt har aldrig riktigt dött. Från den tidiga kyrkans splittring (som redan Paulus skriver om) till dagens svenska kyrkoverklighet. Vi har tre samfund i samtal, av vilka Missionskyrkan är störst, Svenska Kyrkan som söker en ny identitet, Livets Ord och Evangeliska Frikyrkan finns i bilden och oroar ibland. Under en stor del av mitt liv har jag varit engagerad av den ekumeniska frågan, så det hade kanske varit naturligt att ägna denna predikan åt att reflektera över den, inte minst hur man på olika sätt skulle kunna flytta fram enhetens och endräktens positioner. Det är viktiga saker men de får behandlas i andra sammanhang.

De ord av Jesus som vi läst drar, åtminstone för mig, tankarna i lite andra riktningar. Jag menar att de tvingar oss att ta ställning i två frågor. För det första: vad menas med att vi är *givna* åt honom, och att vi visserligen är vi kvar i världen men inte *av* världen. Och för det andra: varför skall vi "vara ett" – Jesus motiverar det helt kort med att han och Fadern är ett.

Att vara kristen är att vara utvald, säger vi ibland. Och det har stöd i den här texten. Den svenska 1800-talsväckelsen – som vi i den här församlingen är arvtagare till – var väldigt tydlig med att det var skillnad mellan den som var frälst och den som inte var det. Den personliga bekännelsen och en hållbar övertygelse om att höra Jesus till var tecknen på att vara utvald, att ha tagit emot nåden. När detta också under slutet av 1800-talet också blev grundande för vem som kunde tillhöra församlingen, kyrkan, blev brytningen med Svenska Kyrkan oundviklig. Den lutherska folkkyrkan ansåg nämligen (och anser fortfarande) att den som är döpt till Kristus är utvald även om hon eller han inte själv valt sin tro eller formulerar en övertygelse. Redan här, i vår samtid, läggs två helt olika betydelser i detta att vara "given åt honom".

Det vore såklart bekvämast att ducka frågan: de som vill se utvaldheten till Kristus som ett personligt ställningstagande och de som vill se den som verkan av ett sakrament, en helig handling, får väl vackert respektera varandra. Och så kanske det måste vara: jag ger mig inte in på teologiska eller kyrkorättsliga regeltolkningar. Det finns de som har betalt för att göra sådant. Men det finns en viktigare fråga som ingen av oss kan komma ifrån. Den lyder: vad innebär det egentligen att vara utvald, att vara *innanför* någon slags gräns.

"Utanförskapet" har på några år blivit ett effektivt politiskt kodord. Signalen är att det är obehagligt för den enskilde och oacceptabelt för samhället att människor står utanför den gemenskap som vi "vanliga medborgare" utgör (det är särskilt arbetsmarknaden man då syftar på). Jag gillar själv inte den retoriken, eftersom den inte stämmer med min syn på vad ett samhälle är. Ett samhälle är en gemenskap av människor på en plats. Den kan man inte stå utanför, men man kan däremot bli orättfärdigt behandlad i samhället: av medmänniskor, myndigheter och marknadskrafter. Trots, troligen, de bästa avsikter har talet om utanförskap kommit att bekräfta idén om ett *vi* och ett *dom*. Det är inte bra.

Å andra sidan drar vi hela tiden gränser mellan dem som hör till något och dem som inte gör det: familj, arbetsplats, vänkrets, a-kassa eller SMU-förening. Vi kan knappast tala om någonting som helst om vi inte får att ta innanför/utanför-begrepp till hjälp. På ett så allmänt plan kan det inte vara problematiskt att dela in människor i några som är inne och andra som är ute.

Jag har just sagt att det i det finns ett problem i det politiska språket. Vår text och den kristna kyrkans historia visar att det också finns ett an djupare problem som gäller vår livsgrund. Att få vara "innanför" är helt centralt för hur vi uppfattar detta att vara kristen: att höra Gud till. Men finns det ett innanför måste det väl också finnas ett utanför?

Det problemet har en lösning. Den viktigaste ledtråden finns i texten. "Jag har uppenbarat ditt namn för de människor som du tog från världen och gav åt mig. De var dina, och du gav dem åt mig." Det är han som väljer oss, han gav oss åt Jesus genom att visa oss vem han är. Att tro är ingen prestation och att bli frälst är inget som man uppnår genom egna ansträngningar. Glädjen i Gud finns tillgänglig för alla: några kommer att upptäcka den, medan den för andra förblir fördold hela livet. Men det är Gud som väljer oss: vi har vår frihet att säga nej men att vara innanför och utvald är ingen prestation utan en gåva, ett erbjudande.

Men den goda gemenskapen i Kristus: "de skall få min glädje helt och fullt." Att kristna människor känner glädje i varandra det är inget att skämmas för. Det känner vi i den här kyrkan och det är naturligt och gott. Jag och många andra har upplevt att komma till en kristen församling i någon annan del av världen med helt andra förutsättningar, en katolsk fattigkyrka i Centralamerika eller en ödslig katedral i Ryssland, och hur man omedelbart kan känna sig hemma. Då behövs inga stora ord om att vi alla är ett: det bara är så!

Men hur ser man till att detta goda "innanför" inte blir ett hårt och kallt "utanför" för andra?

Jag tror att vi är ganska medvetna om frågan i denna församling, och läget här är inte direkt dåligt. Att kristna uppträder moraliskt fördömande är inte alls bra, men det är numera inte så vanligt bland kristna människor som många inbillar sig. Överspända och utlevande beteenden finns, och kan vara jobbiga – men det kan också stela och opersonliga former. Men trots allt är sådant underordnat. Huvudfrågan är en annan, och svaret ligger inneslutet i dagens text. "Jag har gett dem ditt ord; ... de skall få min glädje helt och fullt." Vi har hittat något som vi har skäl att vara oerhört glada över. Vi har blivit utvalda att se livets fullhet, glädje och rikedom. Om vi kan öva oss på att hålla fast den tanken och ge uttryck åt den glädjen så kommer stora ting att ske. Vi är innanför hans glädje och vi är utvalda att finnas i världen på ett särskilt sätt. Men ingen är egentligen utanför: ordet och gemenskapen ställs till alla människors förfogande. Om du och jag vill och vågar visa vilken rikedom som finns att upptäcka kommer innanför och utanför inte att skapa misstro eller sätta upp barriärer. Det bokstavligt talat *himla fint* att veta att man är älskad och att man får älska Jesus tillbaka.

Den andra frågan då: "att de alla skall vara ett". Vad betyder det? För mig och andra som varit engagerade i ekumeniska frågor har vi ett antal bra svar till reds. Ett av dem finns

på många ställen i Bibeln, även i Johannes 17 lite längre fram i texten. Det är för att världen skall tro, sägs det. Om de kristna bråkar med varandra så blir det mindre trovärdigt att deras Herre är en och densamme, och ändå omöjligare att tro på att hans budskap är kärlek och försoning. Detta, som vi kanske kan tillåta oss att kalla *enheten som god PR* är naturligtvis viktigt. Ett mindre hjärtskärande men ändå tungt motiv är rationalisering. Det är dumt om olika slags kristna håller sig med var sina gudstjänstlokaler, distriktsorganisationer, expeditioner, bokförlag osv. Skillnaderna är inte större än att man kan göra det mesta tillsammans. Allt detta är klokt och riktigt, men det är nog ändå inte riktigt det som Jesus vill säga och vi läser i Johannesevangeliet.

Viktigare än både PR-argumentet och rationaliseringsargumentet är nämligen detta som texten slår fast: vi är ett eftersom Kristus och Gud är en. Men ojdå, det lät väldigt abstrakt igen. Men den goda uttolkningen är något som vi ofta hör inom den ekumeniska rörelsen. Vi kommer från många olika traditioner, men vi är först och främst ett med Kristus. Att var kristen och lutheran, kristen och kväkare, kristen och baptist, kristen och ortodox är i grunden samma erfarenhet. Vi är ett eftersom han är en och ett med Gud. Vi har olika erfarenheter och traditioner. Katolska befrielsesteologer i Latinamerika och hårt pressade baptister i Sovjetunionen hade mycket gemensamt. Det finns många exempel.

Att vara *ett i Kristus* är inte att hitta en minsta gemensam nämnare, utan snarare en största gemensam multiplikator. Olika kristna har olika erfarenheter; det är inte en belastning utan en rikedom. Att vara kristen ger varierade erfarenheter, men de hålls samman av en enda sak – ”de har trott att du har sänt mig”. I grunden har du som kristen tillgång till alla kristnas erfarenheter, även om det i praktiken måste stanna vid en begränsad del. Mångfalden är en välsignelse.

Jag tror att man kan tänka på detta ändå mer konkret. Det är inte bara kyrkor som kan lära sig av varandra. Det gäller alla människor. Att var kristen och lärare, kristen och förståndshandikappad, kristen och musiker, kristen och sjuksköterska, kristen och forskare innebär att vara kristen i första hand, men vara det i olika och ibland utmanande sammanhang. Vi är alla i världen men inte av världen. Vi kan lära oss mycket av varandra: lättast kanske av dem som är i liknande situation som vi själva, men också av dem som lever under väldigt annorlunda villkor. Mycket av vitsen med en kristen församling är att så många olika människor, öden och lärdomar finns att tillgå. Samtidigt får vi vår stora glädje från honom som har bett att vi skulle bli bevarade i Guds namn. På så sätt är vi alla innanför, innefattade i hans stora omtanke och omslutna av hans kärlek.

Amen